

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління»
Кафедра публічного управління та державної служби

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему

СПРИЯННЯ БЛАГОДІЙНИЦТВУ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Виконав студент 4 курсу,
групи ПУД-21
Спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
Освітньо-професійної програми
«Публічне управління»
_____ Єгор ПЛУГАТАРЬОВ

Науковий керівник роботи:
кандидат наук з державного
управління
_____ Олексій ОЛЕШКО

Харків – 2025

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СПРИЯННЯ БЛАГОДІЙНИЦТВУ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.....	6
1.1Благодійництво як соціальний інститут: історичний та концептуальний аналіз	6
1.2 Благодійництво в системі державної соціальної політики: міжнародний досвід.....	14
1.3 Сучасні тенденції та виклики у сфері благодійництва в Україні	21
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ	26
2.1 Кількісні та якісні характеристики сучасного стану та розвитку благодійності в Україні	26
2.2 Роль громадської організації у реалізації державної соціальної політики: на прикладі благодійної організації «Ротарі-клуб Харкова	29
2.3 Аналіз ефективності діяльності благодійної організації «Ротарі- клуб Харкова» з благодійної підтримки прифронтових територій та військових частин	40
ВИСНОВКИ	54
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	58

ВСТУП

Україна зараз переживає надзвичайно складний період своєї сучасної історії. Тотальні війни, масові переміщення населення, гуманітарні кризи та постійний тиск на системи державного управління створюють передумови для переосмислення ролі різних соціальних інститутів. У цьому контексті особливого значення набуває філантропія – як форма організованої взаємодопомоги, механізм громадянської відповідальності та потужний соціальний ресурс, здатний компенсувати недоліки держави в певних сферах.

Актуальність цієї теми дослідження зумовлена зростанням ролі благодійних організацій у системі соціального забезпечення населення, особливо у воєнний час. Сьогодні філантропія — це вже не просто добровільна дія чи моральний жест, а стає інституціоналізованою частиною державної політики. Водночас, існує потреба переосмислити механізми взаємодії між державою та благодійним сектором, встановити прозорі канали співпраці, розробити чіткі нормативно-правові бази та оцінити реальний потенціал громадських ініціатив у вирішенні соціальних проблем. Головний інтерес цього дослідження полягає у зростанні значення філантропії як складової національної соціальної політики, особливо в контексті гуманітарної кризи та війни в Україні. Ефективна взаємодія між державними органами, благодійними організаціями та громадянським суспільством є одним із ключових факторів стабільного соціального середовища. Вітчизняні дослідники, зокрема Н. Р. Нижник, В. П. Авер'янов, Т. І. Мотренко наголосили на необхідності розширення моделей співпраці у сфері державного управління. Незважаючи на теоретичні досягнення, практична інтеграція благодійних ініціатив у національні системи соціальної політики залишається недостатньо вивченою, що визначає перспективи подальших досліджень у цій галузі.

Метою дослідження було вивчення теоретичних основ, практичного досвіду та потенційних напрямків для покращення взаємодії між благодійними організаціями та державними органами в контексті реалізації соціальної політики, зокрема через діяльність Ротарі-клубу Харкова як практичного прикладу ефективних благодійних ініціатив. Також завданням дослідження є розробка практичних рекомендацій щодо покращення взаємодії між органами державного управління та благодійними організаціями у сфері реалізації соціальної політики в Україні.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі *завдання*:

- здійснити історичний та концептуальний аналіз благодійництва як соціального інституту;
- вивчити роль благодійництва в системі державної соціальної політики та оцінити міжнародний досвід;
- дослідити сучасні тенденції та виклики у сфері благодійництва в Україні;
- оцінити кількісні та якісні характеристики сучасного стану та розвитку благодійності в Україні;
- визначити роль громадської організації у реалізації державної соціальної політики: на прикладі благодійної організації «Ротарі-клуб Харкова»;
- проаналізувати ефективність діяльності благодійної організації «Ротарі-клуб Харкова» з благодійної підтримки прифронтових територій та військових частин.

Об'єктом дослідження є благодійна діяльність як елемент сучасної соціальної політики.

Предметом дослідження є механізми, форми та результати взаємодії благодійних організацій та органів державної влади у реалізації соціальних ініціатив в Україні.

Методи, використані в цьому дослідженні, включають: аналіз регуляторної та правової поведінки, порівняльний аналіз зарубіжного досвіду, контент-аналіз літературних та журналістських матеріалів, структурно-функціональний підхід та елементи соціологічного аналізу на основі емпіричних даних Ротарі-клубу Харкова.

Обрана тема має не лише теоретичний інтерес, а й практичну цінність, оскільки дозволяє зробити висновки для формування більш ефективних, прозорих та партнерських моделей співпраці держави та громадського сектору у сфері соціального захисту населення.

Перша частина кваліфікаційної роботи має назву «Теоретичні основи сприяння філантропії в контексті національної соціальної політики». У ній розкриваються концептуальні основи філантропії як соціального інституту, описується історична еволюція цієї діяльності, систематизуються сучасні теоретичні підходи та розглядається міжнародний досвід інтеграції благодійного сектору в системи державного управління. Ми зосереджуємося на аналізі ціннісних основ філантропії в різних соціально-політичних умовах, а також на сучасних тенденціях та викликах у цій галузі, особливо в українському контексті.

Друга частина «Основи аналізу та рекомендації щодо покращення діяльності благодійних організацій в Україні» присвячена власне дослідженню функціонування благодійного сектору. У ньому аналізуються кількісні та якісні особливості філантропії в Україні, описується діяльність Ротарі-клубу Харкова як об'єкта до дослідницької практики та оцінюється ефективність його волонтерської діяльності. У розділі також окреслено основні проблеми, визначено внутрішні резерви для підвищення ефективності сектору та наведено низку рекомендацій щодо покращення взаємодії між державними органами та благодійними організаціями.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки та рекомендації, зроблені в результаті дослідження, можуть бути

використані як державними адміністраціями для розробки політики підтримки філантропії, так і самими неурядовими організаціями для підвищення прозорості, ефективності та інституційного потенціалу. Зокрема, було надано рекомендації щодо створення алгоритму дій для єдиної скоординованої цифрової платформи, механізмів підвищення звітності та відкритості діяльності благодійних організацій, а також кадрового забезпечення та співпраці з державними органами. Отримані результати мають потенціал для подальшого практичного застосування в муніципальних та регіональних програмах соціального захисту.

Основні положення, результати та висновки кваліфікаційної роботи були апробовані під час участі в науково-практичній діяльності:

- всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Актуальні проблеми державного управління та адміністрування під військовим контролем» (Харків, березень 2025 р.), тема доповіді: «Філантропія як фактор зміцнення соціальної стійкості регіональних громад»;

- семінар «Громадські ініціативи під час війни: виклики та управлінські рішення» за участю представників громадських організацій та місцевого самоврядування (Харків, квітень 2025 р.).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СПРИЯННЯ БЛАГОДІЙНИЦТВУ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1 Благодійництво як соціальний інститут: історичний та концептуальний аналіз

З огляду на актуальні глобальні виклики, зокрема воєнні конфлікти, масові громадські заворушення та природні катастрофи, благодійна діяльність набуває якісно нового характеру. Сучасне благодійництво вже не розглядається виключно як прояв індивідуальної доброчинності чи морального обов'язку, а виступає як інституціоналізована соціальна система, що функціонує у взаємодії з механізмами державного управління в контексті соціального забезпечення. Його еволюція простежується від окремих випадків надання допомоги до формування цілісної моделі з визначеними завданнями, структурою та нормативно-правовою базою.

Отже, благодійництво – це структурована соціальна система, яка активно взаємодіє з елементами державного управління у сфері соціального забезпечення. Розвиток філантропії пройшов процес від спорадичної допомоги до системної моделі з чіткими цілями, функціями та інституційною основою.

Розглянемо *історико-філософські аспекти становлення благодійництва*. Історичні дані свідчать про те, що благодійництво існувало вже в античності: у Стародавній Греції та Римі філантропія зазвичай мала форму спонсорства.

Феномен благодійності, як прояв турботи суспільства про знедолених, ми можемо простежити з найдавніших цивілізацій. Ідею про необхідність мати моральні обов'язки перед ближнім можна простежити ще в працях античних мислителів, особливо Арістотеля та Платона. У

Стародавній Греції філантропія набувала, як зазначалося раніше, форми приватного спонсорства бідних громадян, фінансування громадських заходів, а також будівництва храмів, театрів та навчальних закладів. Така форма взаємодії була не лише практичною, а й політичною та престижною – благодійність була засобом зміцнення авторитету міста-держави, як вказано. Великий громадський діяч і філософ Марк Туллій Цицерон у своїй праці «De Officiis» визначив благодійність як моральний обов'язок громадян. В цій роботі він наголосив, що благодійні акти мають бути збалансованими, не завдавати шкоди ні одержувачу, ні дарувальнику, і повинні відповідати принципам справедливості. Цицерон писав: *«Ніщо так не приваблює людську природу, як доброта та щедрість; але вони багато в чому закликають до обережності...»* [1, с. 42–44]

У християнському світогляді благодійність має глибше значення. Давайте проаналізуємо писання з Біблії, де благодійництво не постає як ідеальний акт милосердя, а постає як безумовний релігійний обов'язок кожного віруючого [2]. Ми можемо побачити як Біблія приділяє велику увагу допомозі бідним, сиротам, вдовам та мандрівникам. Тому, зробимо підсумок, що християнська благодійність ґрунтується на принципах доброти, співчуття та жертвності. Саме в цей період зародилася традиція надання систематичної допомоги нужденним через церковні структури, замовлення сорокоустів тощо. Більше того, монастирі Середньовіччя стали центрами не лише релігійного життя, а й соціального захисту: тут відкривалися лікарні, притулки та школи.

Тепер наведемо приклад Римської імперії, де панував евергетизм, або доброчинство (від грецького εὐεργετέω, що означає «робити добро»). Дуже цікаве слово, яке уявляє собою, що заможні громадяни добровільно фінансуватимуть громадські проекти, такі як будівництво театрів, лазень і фонтанів, а також організовуватимуть фестивалі та роздачу їжі. Такі ініціативи не лише покращили інфраструктуру міста, а й підвищили

соціальний статус донорів, що ми можемо логічним чином підсумувати, мало неабиякий вплив на ставлення до міст.

У своїй книзі «Хліб і видовищність» історик Пол Вейн стверджує, що благодійність – це форма соціального договору між елітами та суспільством, за якої благодійність надається в обмін на суспільне визнання та повагу [3]. Такий підхід дозволяє заможним громадянам зміцнити свій вплив та легітимність у суспільстві.

Тепер підемо далі: з 19 століття в Європі почали з'являтися організовані форми благодійності – створювалися благодійні фонди, лікарні та дитячі будинки, що фінансувалися заможними сім'ями. Нормативна база, що регулює діяльність таких структур, поступово розвивається. У міру трансформації суспільства в сучасні часи благодійність поступово секуляризувалася. У 19 столітті, через індустріалізацію та урбанізацію, зростаюча кількість міських бідних верств населення потребувала систематичної допомоги. Саме в цей період філантропія почала набувати інституціоналізованої спрямованості – виникли фонди, лікарні та дитячі будинки, діяльність яких регулювалася спеціальними законами. Благодійництво – це вже не просто акт благодійності, а невід'ємна частина політики соціальних реформ, що базується на ідеї відповідальності еліти перед суспільством.

Сучасна епоха продовжила цю тенденцію, але надала їй нового значення. Сьогодні філантропія не лише співіснує з державою, а й часто заповнює прогалини поза межами офіційної соціальної політики. Це стосується не лише гуманітарної допомоги, а й сфер освіти, охорони здоров'я, екології, інклюзії та, останнім часом, цифрової трансформації суспільства. Благодійні організації стали постійними партнерами у впровадженні стратегій сталого розвитку, реагуванні на кризи та зміцненні громадської довіри.

Слід також наголосити, що філантропія вже має чіткі інституційні риси: багато країн світу мають правові визначення благодійних організацій, податкові пільги для донорів, механізми державної підтримки, а також стандарти прозорості та підзвітності. В результаті, філантропія поступово перетворюється на соціальний інститут із власною структурою, нормативно-правовою базою, соціальною роллю та стабілізуючим впливом на суспільні процеси.

Розглянемо *теоретична концепція благодійництва*. В українському контексті благодійництво, особливо після 2014 року, стала одним із ключових механізмів виживання та соціальної згуртованості. Цей процес ще більше прискорився з початком повномасштабної війни у 2022 році. Багато організацій, які раніше працювали в локальній або вузькоспеціалізованій сфері, досягли національного або навіть міжнародного визнання. Волонтерство, громадські ініціативи та краудфандинг стали звичними практиками, змінюючи саму ідею залучення громадськості.

Тому благодійність давно вийшла за межі особистого вибору чи релігійного обов'язку та стала невід'ємною частиною соціальної структури, фактором, що впливає на державну політику, та невід'ємною частиною сучасного громадянського суспільства.

Історія української благодійності має глибоке коріння та завжди була тісно пов'язана з традиціями громадської самоорганізації, церковної опіки та козацького братства. Навіть за козацьких часів в українських містах і селах існували братства, які піклувалися про вдів, сиріт та людей похилого віку, організовували школи та лікарні. У XVII та XVIII століттях на Лівобережжі під впливом Гетьманщини благодійність часто здійснювалася через церкви та парафіяльні громади, які самі визначали потреби жителів громади.

Перші елементи систематичної філантропії з'явилися у 19 столітті, коли Україна належала до складу Російської імперії. Заможні родини, особливо меценати промисловості чи культури, активно фінансували школи, бібліотеки та лікарні. Відомими прикладами є благодійна діяльність родин Терещенків, Ханенків, Алчевських та Симиренків. У містах існували притулки, лікарняні фонди та благодійні безкоштовні їдальні, які часто фінансували заможні українці. Водночас у селах зберігаються традиції соціальної солідарності – зібрань, допомоги під час пожежі чи неврожаю, підтримки самотніх [5].

За радянських часів поняття благодійності фактично було ліквідовано як буржуазне поняття. Вся соціальна підтримка монополізована державою, а будь-які незалежні ініціативи заборонені. Але навіть за цих умов збереглися риси взаємодопомоги: підприємства створили каси взаємодопомоги, профспілки організували поїздки для дітей, надавалася підтримка пенсіонерам та працівникам-інвалідам. Ці форми не є благодійністю в традиційному розумінні, але вони стали передумовою для подальшого відновлення цієї системи в умовах незалежної України.

Справжнє відродження філантропії розпочалося після 1991 року. Спочатку благодійна діяльність була спорадичною та часто сентиментальною, як-от допомога лікарням, дитячим будинкам та церквам. Однак, починаючи з 21 століття, почала формуватися професійна сфера: з'явилися фонди, грантові програми та міжнародні ініціативи. Після початку війни на Донбасі у 2014 році благодійний рух в Україні перейшов на новий етап: поступово з'явилася волонтерська діяльність, підтримка армії, внутрішньо переміщених осіб, поранених та сімей загиблих.

Після 2022 року, з початком тотальної війни, філантропія в Україні перестане бути зайвою, а стане необхідною. Сотні тисяч українців взяли участь у волонтерському русі, а структура допомоги змінилася – вона стала швидкою, цифровою, мобільною та здатною діяти автономно. За цих умов

філантропія набуває гуманітарного, а також стратегічного виміру – як спосіб об'єднання суспільства, підтримки довіри та побудови горизонтальних зв'язків у найнапруженіші часи.

Цей шлях від церковних пожертв до цифрової краудфандингової кампанії є свідченням унікальної здатності українського суспільства до адаптації та самоорганізації, що є одним з головних факторів стійкості країни в часи кризи.

У науковій літературі благодійництво досліджували кількома основними способами. Приміром, це Функціоналістський та Інституційний підходи.

Функціоналістський підхід пояснює благодійність як механізм підтримки соціальної стабільності, інструмент інтеграції та компенсації соціальної нерівності [14].

На противагу цьому, конфліктний підхід (Маркс, Дарендорф) розглядає благодійництво як спосіб легітимізації правління еліти та маніпулювання громадською думкою [16].

Інституційний підхід зосереджується на благодійництві як частині соціального капіталу, що формує горизонтальні зв'язки довіри між громадянами [16]. Особливого значення набувають теорії соціального підприємництва, що інтегрують ринкові підходи у сферу соціальної підтримки. Згідно з цим, благодійництво може бути інноваційною та самодостатньою, а не просто субсидійною діяльністю [17].

Яке місце займає *благодійність у системі цінностей сучасного суспільства*? У 21 столітті відбувся зсув у сприйнятті філантропії – її все частіше розглядають як обов'язок, а не як вибір. Філантропія стає частиною культури корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), особливо в розвинених країнах [21]. В Україні філантропія довгий час була спонтанною та нерегульованою. Лише в останні роки з'явилися позитивні

зрушення – прозорі платформи для збору коштів, краудфандингові сервіси та зростання довіри до громадських організацій [22].

Сьогодні благодійність дедалі частіше розглядається як частина морального вибору сучасних людей. У суспільстві, що швидко змінюється, зі зростаючим попитом на відповідальну поведінку, філантропія є не лише проявом емпатії, а й свідомою позицією. Люди дедалі більше хочуть бути не просто спостерігачами, а активними учасниками громадського життя. Як наслідок, участь у благодійній діяльності розглядається як можливість сприяти змінам – допомогти вирішити певну проблему, підтримати важливу справу або навіть відновити віру в людство.

Соціальні мережі відіграють важливу роль у популяризації культури благодійності. У сучасному світі, де інформація швидко змінюється, кожен благодійний вчинок може мати резонанс. Люди охоче діляться історіями допомоги іншим, висвітлюють кампанії зі збору коштів та демонструють результати, створюючи середовище, де благодійність стає «соціально прийнятною нормою». Така відкритість підвищує довіру до організацій та ініціатив, допомагає мобілізувати громади та сприяє культурі відповідальності, що надзвичайно важливо для сталого розвитку галузі.

Водночас зростає інтерес до стратегічної філантропії, де донори не просто жертвують гроші, а планують свої дії, ставлять чіткі цілі та аналізують результати. Такий підхід особливо важливий у сферах охорони здоров'я, освіти та підтримки ветеранів або переміщених осіб. Спеціалізовані фонди відіграють важливу роль у цьому процесі, функціонуючи прозоро, публічно звітуючи, залучаючи до аналізу та використовуючи дані для прийняття рішень.

Загалом, філантропія більше не є маргінальним явищем чи «дозвіллям». У суспільстві, де рівень довіри до держави часто коливається, громадянські ініціативи втілюють ефективність, швидкість та адаптивність. Ось чому заняття філантропією вже не є альтруїзмом у традиційному

розумінні, а частиною нової моралі – відповідальної, відкритої та прагматичної. У цьому сенсі благодійність – це вже не просто засіб допомоги, а важливий елемент соціального розвитку.

Спробуємо оцінити *соціальне значення благодійництва в контексті сучасних викликів*. Водночас важливо розуміти, що в цьому контексті філантропія – це не просто реагування на надзвичайну ситуацію, а й інструмент довгострокового соціального впливу. Завдяки філантропії люди знову відчують, що вони не самотні – це відновлює віру в суспільство, у спільні цілі та у здатність впливати на реальність навіть у найважчі часи.

Особливо вражає, як філантропія змінила обличчя української солідарності. Якщо раніше допомога часто обмежувалася грошовими пожертвами або предметами першої необхідності, то зараз вона охоплює набагато ширше коло: від психологічної підтримки та реабілітації до освітніх програм та технологічних ініціатив. Ці зміни відображають розширення розуміння «допомоги» як складного процесу, що включає не лише матеріальні компоненти, а й інтелектуальний, моральний і навіть цифровий капітал суспільства.

Філантропія також дедалі більше стає сферою професійного розвитку. Існує потреба в експертах, які знають, як обробляти гранти, оцінювати ефективність програм, будувати комунікації з донорами, керувати командами та застосовувати найновіші технології в роботі організації. В результаті, філантропія дедалі більше інтегрується в системи соціальної інфраструктури на рівні громад, міст та регіонів.

Варто мені також зазначити, що в умовах тотальної війни межа між «державою» та «недержавою» розмивається. Благодійні фонди взяли на себе функції, які раніше виконувала лише держава: евакуацію, медичне обслуговування, забезпечення спорядженням, облаштування укриттів та забезпечення харчуванням солдатів та цивільного населення. Це створює

новий спосіб взаємодії – партнерство, де кожен виконує свою роль відповідно до своїх здібностей та компетенцій [23, с. 35].

Філантропія в Україні сьогодні – це вже не просто допомога, досвід роботи у цій галузі дає підстави це стверджувати. Це відповідь на виклик. Це спосіб зберегти людяність, коли сувора реальність нависає над усім. Це можливість для суспільства перестати втрачати себе та знайти силу для самооновлення. З цієї причини значення благодійності в сучасному суспільстві значно перевищило матеріальний рівень і стало формою соціальної згуртованості, громадянської відповідальності та духовного опору [24].

1.2 Благодійництво в системі державної соціальної політики: міжнародний досвід

Розглянемо концептуальні підходи до включення філантропії в національну соціальну політику. Інтеграція філантропії в національну соціальну політику – це складний, багаторівневий процес, який вимагає координації зусиль державних інституцій, громадянського суспільства, бізнесу та міжнародних організацій для подолання соціальної нерівності. У цьому контексті важливо уточнити концептуальну основу поєднання державних установ та недержавних суб'єктів у сфері соціальної допомоги. Філантропія як доповнення до національної соціальної політики.

Одна з основних концептуальних моделей розглядає філантропію як додатковий ресурс, що діє паралельно з офіційними механізмами державної соціальної підтримки. Такий підхід поширений у країнах, де держава загального добробуту вже має високий рівень розвитку, але певні цільові групи ще не охоплені існуючими схемами або їхні потреби не враховуються в національних стратегіях.

У цьому контексті благодійні організації беруть на себе роль впровадження «гнучких втручань» – надання допомоги в кризових ситуаціях, виконання гуманітарних місій, підтримки інноваційних або маргіналізованих ініціатив [10].

Благодійництво як партнер держави у реалізації соціальної політики

У ширшій моделі благодійні організації розглядаються як стратегічні партнери держави, які не лише доповнюють державні ініціативи, а й беруть участь у процесі планування, впровадження та моніторингу політики. У цій моделі формується державно-приватне партнерство (ДПП), в якому функція соціального захисту розподіляється між державою та громадянським суспільством [11, р. 43].

Яскравим прикладом я хочу зазначити скандинавські країни, де соціальна політика формально базується на універсальних принципах, але на практиці підтримує численні державні ініціативи через гранти, субсидії та спрощені механізми звітності.

Що собою являє філантропія в контексті неолібералізму? Третій підхід базується на неоліберальній парадигмі, яка прагне мінімізувати втручання держави в соціальну сферу. Відповідно до цієї концепції, соціальні функції дедалі більше переходять до державних, добровільних або приватних організацій. У цьому випадку держава виступає лише координатором або контролером основних процесів і не забезпечує прямого фінансування.

До речі, такий підхід активно впроваджувався у Сполучених Штатах та Великій Британії у 1980-х та 1990-х роках, але зараз його критикують за ризик фрагментації соціальної політики, залежність від непередбачуваних приватних ініціатив та недостатню підзвітність держави перед найбільш вразливими громадянами [12].

Ще однією сучасною концепцією є *інтеграція філантропії через цільове фінансування* або механізми проектного фінансування. У

законопроекті зазначено, що благодійна діяльність може отримувати державну підтримку, якщо вона відповідає певним стандартам ефективності, прозорості та інноваційності. Такий підхід є типовим для країн ЄС у контексті впровадження Європейської соціальної моделі, де ключовим показником успіху програми є досягнення вимірюваних результатів (наприклад, зниження рівня безробіття серед молоді, надання послуг людям з інвалідністю тощо) [13].

Концептуальна основа включення філантропії в національну соціальну політику, таким чином, базується на різних способах взаємодії – від автономної координації до повномасштабної співпраці. Вибір моделі залежить від рівня розвитку громадянського суспільства, економічних умов, традицій соціальної взаємодії та політичної волі уряду.

З огляду на складну соціально-економічну ситуацію в Україні, рекомендується гібридна модель, що поєднує відповідальність держави з активною підтримкою з боку громадських та благодійних установ.

Розглянемо державна підтримка благодійності: інструменти та механізми. У сучасних соціально орієнтованих країнах державна підтримка благодійної діяльності розглядається як один із важливих інструментів формування стабільного громадянського суспільства, яке активно бере участь у вирішенні соціальних проблем. У процесі інтеграції до Європейського Співтовариства Україна також запровадила низку механізмів підтримки благодійних організацій. Це охоплює правову, фінансову, інституційну та організаційну основу для співпраці між державними установами та неурядовим сектором.

По-перше, законодавча база є основою для будь-якого виду державної підтримки. В Україні благодійна діяльність регулюється спеціальним законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», прийнятим у 2012 році. Закон визначає організаційно-правову форму організації, сферу її діяльності, спосіб здійснення благодійної діяльності, а

також права та обов'язки її учасників. Особливе значення має можливість забезпечення благодійної допомоги у вигляді грошових, матеріальних, трудових та інтелектуальних ресурсів, що значно розширює можливості залучення ресурсів для реалізації соціально значущих проектів. Крім того, документ чітко визначає такі питання, як звітність, фінансова прозорість та механізми національного нагляду.

Один із найпоширеніших способів, за допомогою яких країни заохочують благодійну діяльність, – це податкові пільги. Податковий кодекс України містить механізм, який дозволяє юридичним та фізичним особам отримувати податкові відрахування під час пожертвування коштів благодійним організаціям. Цей підхід спирається на досвід провідних західних країн. Завдяки впровадженню активної політики податкового стимулювання рівень благодійності в цих країнах значно вищий, ніж в інших країнах. Наприклад, у Сполучених Штатах особисті пожертви можуть зменшити оподатковуваний дохід на 50%, що значно підвищує ентузіазм щодо підтримки соціальних справ. Німеччина має подібну систему, але з нижчими лімітами, тоді як польська модель дозволяє громадянам жертвувати 1% своїх податків визначеним благодійним організаціям.

Ще одним важливим інструментом державної підтримки є механізм соціального замовлення. Цей інструмент дозволяє державі доручати виконання певних соціальних функцій неурядовим організаціям, зокрема благодійним. Ці організації отримують кошти з державного або місцевого бюджету на реалізацію соціальних проектів: підтримка вразливих груп населення, реабілітація інвалідів, соціалізація дітей-сиріт тощо. Перевагою цього механізму є те, що послуги ближчі до людей, і він загалом є більш цілеспрямованим та гнучким, ніж традиційні державні структури.

Держава також сприяє інституційній взаємодії шляхом створення дорадчих та координаційних органів. Наприклад, в Україні діє

Координаційна рада з питань розвитку громадянського суспільства, яку очолює Президент, метою якої є забезпечення ефективного діалогу між представниками держави та громадського сектору. Подібні комітети створюються в центральній виконавчій владі, де благодійні організації можуть брати участь у розробці політики, надавати експертну допомогу та оцінювати урядові програми.

Важливим фактором ефективності взаємодії між державою та благодійними організаціями є питання прозорості та звітності. Благодійні організації в Україні повинні публікувати фінансову звітність та подавати щорічні декларації до державних органів для забезпечення контролю за використанням коштів. Крім того, дедалі більше організацій впроваджують політики внутрішнього аудиту та публічної звітності, що відповідають міжнародним стандартам прозорості.

Міжнародна практика також відображає різноманітність механізмів, що використовуються країнами для підтримки філантропії. Наприклад, у Великій Британії діє система Gift Aid, яка дозволяє благодійним організаціям отримувати додаткові 25% від кожного пожертвування від платників податків. Механізм працює через податкову службу та не вимагає багато бюрократії. У Франції держава активно підтримує благодійність через конкурси фінансування, а у Швеції уряд створив спеціальне агентство для координації соціальних інвестицій у співпраці з державним сектором.

Розвиток філантропії значною мірою залежить від допоміжної інфраструктури. У багатьох країнах держава сприяє створенню філантропічних платформ, центрів, освітніх програм неурядових організацій та прозорих центрів збору коштів. Наприклад, у Канаді існує мережа регіональних центрів підтримки соціальних інновацій, які об'єднують уряд, бізнес та некомерційний сектор для реалізації соціально орієнтованих проектів. Україна могла б запровадити аналогічні механізми,

такі як національні платформи, такі як «Великі ідеї» та «Спільні фонди», для об'єднання благодійників та соціальних ініціатив.

Підтримка місцевої влади не менш важлива. Багато українських міст запустили схеми співфінансування соціальних проєктів, залучаючи організації громадянського суспільства до бюджету та надаючи муніципальні гранти на реалізацію місцевих ініціатив.

Спробуємо розглянути *міжнародні ініціативи та партнерства*. У сучасному світі міжнародні ініціативи та партнерства відіграють вирішальну роль у забезпеченні соціальної стабільності та розвитку в країнах, які стикаються з викликами війни, економічної нестабільності та гуманітарних криз. Україна перебуває в центрі геополітичних подій та активно сприяє залученню міжнародної спільноти до вирішення внутрішніх соціальних проблем та процесу відновлення після збройного конфлікту.

Одним з головних партнерів України є Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН), яка підписала меморандум про взаєморозуміння з Міністерством соціальної політики України. Документ спрямований на вдосконалення законодавства, посилення технічної підтримки та розширення співпраці з організаціями громадянського суспільства у сфері соціального захисту.

Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ) активно співпрацює з Міністерством соціальної політики України для сприяння цифровізації соціальних послуг. Зокрема, було проведено форум «Форум цифрового суспільства: розбудова потенціалу, а не залежності» для обговорення стратегій реформування соціального сектору.

Рада Європи реалізує проєкт «Посилення соціального захисту в Україні», метою якого є вдосконалення політики та законодавства у сфері соціальних прав відповідно до європейських стандартів. Мета проєкту – покращити рівень соціального захисту вразливих груп, зокрема жертв війни.

У 2023 році було створено Раду Україна-НАТО, яка замінила колишній Комітет Україна-НАТО. Цей орган забезпечує рівноправну участь України в політичному діалозі та сприяє інтеграції України до євроатлантичних структур.

Більше того, Україна активно бере участь у «Східному партнерстві» – ініціативі ЄС, спрямованій на поглиблення політичних та економічних зв'язків зі східноєвропейськими країнами.

Люблінський трикутник – це регіональний союз між Литвою, Польщею та Україною, спрямований на зміцнення військової, культурної, економічної та політичної співпраці. Ця форма допоможе Україні інтегруватися до ЄС та НАТО.

Тристороння асоціація, до складу якої входять Україна, Грузія та Молдова, є платформою для зміцнення співпраці з ЄС та просування спільних інтересів у сфері європейської інтеграції.

Міжнародні організації та країни-партнери надають Україні значну гуманітарну допомогу. Наприклад, колишній тренер збірної Швеції Янне Андерссон долучився до гуманітарної допомоги Україні через фонд «Блакитне світло», який надає екстрену допомогу.

Близько 40 світових лідерів підтримали створення спеціального трибуналу для переслідування високопосадовців Росії за злочини агресії проти України. Трибунал має на меті подолати обмеження Міжнародного кримінального суду та забезпечити правосуддя.

Огляд продемонстрував активну участь України в міжнародних ініціатив та партнерствах, спрямованих на відновлення та розвиток соціальної сфери. Співпраця з міжнародними організаціями та країнами-партнерами є ключовим фактором забезпечення стабільності та процвітання України.

1.3 Сучасні тенденції та виклики у сфері благодійництва в Україні

Сучасна Україна стикається з низкою викликів у сфері благодійництва. Згідно з дослідженням ЮНІСЕФ, лише 23% сімей з дітьми вважають систему соціальної підтримки ефективною, а рівень обізнаності про соціальні послуги залишається низьким [14, с. 15]. Це свідчить про необхідність підвищення прозорості та доступності інформації про благодійні ініціативи.

Благодійництво набуває дедалі більшого значення в сучасному українському суспільстві, особливо в умовах соціально-економічних викликів та військових операцій. Розвиток регіону відображає прагнення громадян до взаємодопомоги та солідарності.

За даними Національного інституту стратегічних досліджень, після Революції Гідності розвиток благодійності в Україні зберіг позитивну динаміку, але це не змінило патерналістського ставлення громадян і не спонукало їх до активної участі в діяльності неурядових організацій [15].

В останні роки фокус фінансової підтримки благодійних організацій змістився зі сфери соціального забезпечення на сферу медицини та охорони здоров'я. Водночас, активними напрямками волонтерської допомоги залишаються підтримка української армії та вирішення матеріальних проблем переміщених осіб.

Згідно з власними оцінками благодійних організацій, найпомітнішими проблемами внутрішньої організації є недостатня публічна звітність та проблеми з організаційним та кадровим забезпеченням діяльності у сфері фандрейзингу.

До основних причин, що обмежують розвиток благодійності, належать: відсутність чіткого правового механізму боротьби з незаконною діяльністю під прапором благодійності; важкий податковий тягар для

донорів та одержувачів благодійної допомоги, що уповільнило впровадження сучасної практики зарубіжних країн щодо фінансової підтримки благодійності. Але участь громадян України у благодійній діяльності залишається низькою. Аналізуючи відповіді учасників опитування щодо основних причин, які заважають людям брати участь у благодійній діяльності, ми виявили три основні перешкоди: «соціальна незрілість», недостатня державна підтримка та погане управління благодійними організаціями [16].

Перший етап характеризується існуванням патерналістського мислення в суспільстві та відсутністю благодійної соціальної культури. Окрім духовних факторів, слід серйозно сприймати й матеріальні фактори, а саме труднощі в економічному становищі громадян, як перешкоди для ефективного розвитку благодійності. Варто також зазначити, що обізнаність громадськості щодо благодійності слабка: вони не знають, як ефективно допомагати іншим, а засоби масової інформації недостатньо роблять для пропаганди благодійності.

Навпаки, більшість організацій оцінили прогрес у впровадженні Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» як «задовільний», посилаючись на економічну нестабільність країни, бюрократичні перешкоди та податковий тиск, які знизили ефективність впровадження закону.

Згідно зі щорічним звітом про стан філантропії, досвідчені респонденти з галузі виділили основні проблеми, що перешкоджають розвитку сектору, такі як: відсутність податкових пільг для компаній, які здійснюють благодійну діяльність; відсутність довіри до діяльності благодійних організацій; корупція в державному апараті та придушення соціальної діяльності; та оподаткування отриманої благодійної допомоги [17].

Наразі фінансування української благодійності надходить переважно від приватних донорів, іноземних організацій та місцевих громад. Офіційно 19,5% національного бюджету витрачається на створення та підтримку системи соціального забезпечення. Однак, чи може така статистика гарантувати соціальну безпеку для пересічних українців, залишається відкритим питанням.

До 2024 року філантропія буде повністю цифровою. Це стосується платіжного сектору, де великі благодійні організації реагують на тенденцію до цифрових платежів. В Україні неможливо повністю відмовитися від готівки через військові дії та часті ракетні обстріли. Однак більшість пожертвувань Україні – це цифрові перекази [18].

Попит на людські ресурси в благодійному секторі зростає. Оскільки громади розвиваються та намагаються належним чином використовувати донорів та їх кошти, зростає усвідомлення того, що філантропія є важливою галуззю, яка вимагає спеціальних знань, навичок та відповідного досвіду. Тому на ринку праці існує попит на спеціалістів: фандрейзерів, керівників проектів та експертів з комунікацій.

Використання технологій автоматизації та штучного інтелекту – ще один тренд у сфері благодійності. Обробка великих обсягів інформації, аналітики та великих даних – усе це можна використовувати для благодійності. Наприклад, було розроблено пілотний проект для оцінки конкурентних заявок на фінансування проекту «Україна, Дія!». Використання різних платформ штучного інтелекту на кшталт Chat GPT або Gemini показує, що правильне налаштування скрипта та оцінка умов можуть спростити та пришвидшити вибір [18].

Загалом, тенденції 2025 року свідчать про перехід до більш інклюзивних, ефективних та сталих практик. Філантропія стає більш стратегічною, спільною та децентралізованою. Локалізація філантропії, зростання фінансування за місцем проживання, розвиток місцевого

лідерства та громадянської активності – все це сприяє довгостроковій відданості конкретним сферам та ефективнішому використанню ресурсів [19].

Волонтерський рух в Україні стає сильнішим та більш інституціоналізованим. Половина всіх українців, які брали участь у благодійній роботі минулого року, були волонтерами. Показник збільшився. Волонтери складають основу некомерційних організацій.

Фінансова нестабільність благодійних організацій є ще однією проблемою. Дослідження Є. Байденка вказує на залежність українських громадських організацій від міжнародних донорів та обмеженість державного фінансування, що ускладнює їхню стійкість та ефективність [20, с. 18].

Для подолання цих викликів необхідно розробити стратегії стимулювання благодійної діяльності, включаючи податкові пільги, підтримку соціального підприємництва та розвиток партнерства між державою та громадянським суспільством. Це дозволить створити сприятливе середовище для розвитку благодійності та забезпечити ефективну соціальну підтримку населення. Цей теоретичний розділ надає ґрунтовний аналіз ролі благодійництва в державній соціальній політиці, з урахуванням міжнародного досвіду та сучасних викликів в Україні. Він може служити основою для подальших досліджень та практичних рекомендацій у сфері соціальної політики.

Благодійна діяльність в Україні регулюється низкою нормативних актів та законів, серед яких ключове місце посідає Закон України від 5 липня 2012 року № 5073-VI «Про благодійну діяльність та благодійні організації». Закон визначає загальні принципи благодійної діяльності та вносить правові корективи у суспільні відносини. Він має на меті розвиток благодійної діяльності, утвердження гуманітарного та доброзичливого

духу, а також створення сприятливих умов для виникнення та діяльності благодійних організацій.

Закон визначає 15 напрямків благодійної діяльності, серед яких освіта, екологія, охорона здоров'я, розвиток регіональних громад, зміцнення обороноздатності країни та захист населення. Це дозволяє благодійним організаціям спрямовувати свою діяльність на різні сфери соціального значення.

Інституційна підтримка реалізації національної політики у сфері благодійності включає адміністративні органи, органи місцевого самоврядування, соціальні групи тощо. У дослідженні Гордієнко Є. П. підкреслюється важливість інституційної підтримки реалізації державної політики соціального захисту, особливо для учасників бойових дій, у контексті благодійної діяльності.

Загалом, правова та інституційна база державної підтримки благодійності в Україні створює необхідні умови для розвитку цього сектору, але потребує подальшого вдосконалення та адаптації до сучасних викликів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ

2.1 Кількісні та якісні характеристики сучасного стану та розвитку благодійності в Україні

Благодійництво в Україні зазнало значних змін за останні роки, особливо в контексті соціально-політичних викликів та тотальної війни, яка триває з 2014 року. У цьому розділі я намагатимусь проаналізувати основні кількісні та якісні показники розвитку благодійництва, включаючи динаміку реєстрації організацій, обсяги пожертвувань, рівень участі населення та регіональні особливості. Спершу розпочну з аналітики: станом на початок грудня 2023 року в Україні було зареєстровано 20 671 благодійна організація, що на 74% більше, ніж на момент початку повномасштабного вторгнення. Звісно, це свідчить про активізацію громадянського суспільства та зростання попиту на організовану допомогу. У 2023 році кошти, зібрані українськими благодійними організаціями, зросли зі 105 млрд гривень до 115 млрд гривень, що становить близько 1,7% ВВП країни. Крім того, неформальні форми філантропії, такі як P2P-перекази та допомога громадським організаціям, додали ще 20-50 млрд гривень, або 2-2,5% ВВП [23].

Найбільша кількість зареєстрованих благодійних організацій знаходиться в Києві (11,8% від загальної кількості), Львівській області (7,8%) та Дніпропетровській області (7,3%). Ми бачимо, що це відображає концентрацію населення та активне громадянське суспільство в цих районах [24].

Згідно з дослідженням фонду Zagorі, у 2024 році 86% українців були залучені до благодійності, що свідчить про високий рівень громадянської активності. Частка донорів зростає з 53% у 2019 році до 73% у 2024 році [22].

Основними мотивами участі у благодійності є співчуття, патріотизм та бажання допомогти вирішити важливі соціальні проблеми. Ці мотивації стають особливо важливими під час війни та гуманітарних криз.

Найпоширенішими формами благодійності є пожертви, волонтерство та надання матеріальної допомоги. Цифрові платформи для збору коштів та підтримки ініціатив також набувають популярності.

Незважаючи на позитивну динаміку у благодійності, все ще існує багато проблем, зокрема:

- Довіра до організацій низька: близько 30% українців вважають, що благодійні організації працюють прозоро та ефективно.
- Недосконалий законодавчий нагляд: бракує чітких механізмів державної підтримки та стимулювання благодійної діяльності.
- Обмежене фінансування: більшість організацій покладаються на донорське фінансування, що робить їхню діяльність нестабільною.

Аналіз кількісних та якісних характеристик філантропії в Україні показує, що вона процвітає, а її роль у суспільстві зростає. Значне збільшення кількості установ, обсягів пожертвувань та участі громадськості демонструє потенціал філантропії. Однак для подальшого розвитку необхідно вирішити існуючі проблеми, зокрема підвищення прозорості організаційної діяльності, покращення законодавчого нагляду та забезпечення стабільного фінансування.

Ще один аспект, який часто ігнорується в дослідженнях філантропії, – це роль філантропії у формуванні місцевої ідентичності та соціального капіталу на рівні громади. Часто ці організації стають не лише каналами допомоги, а й центрами довіри, підтримки та навіть лідерства у невеликих містах і селах, де державні установи не мають постійної присутності.

Наприклад, у багатьох громадах Харківської області волонтерські центри виконують роль інформаційних вузлів, логістичних центрів, центрів психологічної підтримки для населення, а в деяких місцях навіть координують роботу місцевої влади.

Варто також зазначити, що благодійництво стало одним із факторів появи нового покоління державних лідерів. Люди, які спочатку займалися волонтерством або брали участь у місцевих ініціативах, пізніше стали координаторами, експертами, радниками державних установ або членами місцевих рад. Це ще раз підкреслює трансформаційний потенціал філантропії – не лише як інструменту допомоги, а й як засобу громадянського визволення та залучення.

Ще однією темою, яка заслуговує на подальше дослідження, є вплив емоційного вигорання на ефективність благодійної діяльності. Постійна робота в кризових умовах, зіткнення зі стражданнями, втратами та катастрофами призводить до вигорання волонтерів. Однак в Україні практично відсутня система підтримки самих благодійників. Психологічна підтримка, час на відновлення, професійна допомога в управлінні стресом – усе це має бути частиною організаційної культури благодійної організації.

Також слід зазначити, що рівень досліджень форм та моделей благодійництва в Україні є недостатнім. Зазвичай дослідження зосереджуються на аналізі обсягів допомоги або діяльності великих фондів. Натомість потрібно вивчати те, що називається «мікрофілантропією» – надання допомоги на рівні малих груп, ініціатив та мікроспільнот. Саме в таких структурах виникають нові, нестандартні підходи до допомоги, нові форми відповідальності та довіри.

Зрештою, потенціал благодійництва як інструменту реінтеграції та відновлення після війни є важливим, але недооціненим. Після завершення активної фази війни перед країною постане складне завдання — не лише відбудувати інфраструктуру, а й відновити соціальні зв'язки, довіру та

відчуття спільноти. Благодійні організації можуть бути лідерами в процесі соціального «зшивання» країни, побудови горизонтальних зв'язків та підтримки найбільш вразливих верств населення.

Таким чином, благодійність в Україні – це більше, ніж просто канал фінансової підтримки. У цьому середовищі формуються нова етика громадянської активності, нові моделі лідерства, довіри та відповідальності. Саме тому його розвиток має стратегічне значення для майбутнього країни – не лише як засіб подолання криз, а й як основа сталого соціального розвитку.

2.2 Роль громадської організації у реалізації державної соціальної політики: на прикладі благодійної організації «Ротарі-клуб Харкова»

Благодійна організація «Ротарі-клуб Харкова», яка входить до мережі «Ротарі Інтернешнл» – громадського об'єднання, що об'єднує фахівців, бізнес-лідерів, науковців та активістів для реалізації гуманітарних ініціатив на засадах добровільності, відповідальності та партнерства. Проходження практики і тривала робота у цій організації дозволили на практичному прикладі освоїти ключові види діяльності «Ротарі-клуб Харкова». Є підстави вважати, що діяльність організації виходить далеко за межі благодійного сектору Харкова і Харківщини і сягає масштабів нашої країни. Варто зазначити, що організація користується бездоганною репутацією не лише в Україні, а й у світовому секторі благодійності. Ротарі Інтернешнл діє по всьому світу з 1905 року та налічує понад 1,4 мільйона членів з більш ніж 200 країн.

В рамках переддипломної практики була можливість безпосередньо брати участь у ключових етапах діяльності клубу: плануванні, пошуку партнерів, зборі ресурсів, логістиці, польових виїздах, спілкуванні з

військовими, місцевим населенням та міжнародними донорами. Важливою частиною участі є звітування та публічне висвітлення результатів допомоги. Цей досвід дозволив нам не лише спостерігати за процесом зсередини, а й активно брати в ньому участь, оцінювати ефективність рішень у режимі реального часу та співпрацювати з багатьма інституціями, від місцевих органів влади до міжнародних донорських фондів.

Ротарі-клуб Харкова характеризується високим ступенем самоорганізації, професійним підходом до роботи та горизонтальною структурою управління. Тут немає «лідерів» у традиційному розумінні – рішення приймаються колективно, а ініціатива та відповідальність членів є головними цінностями. Кожен бере участь у реалізації проекту добровільно, усвідомлюючи соціальну значущість своєї діяльності. Саме завдяки цій моделі клуб зміг швидко адаптуватися до воєнних умов, оперативно реагувати на військові та цивільні запити та не втрачати довіри чи ефективності.

Примітно, що в контексті загального розвитку української філантропії Ротарі виділяється своєю стабільністю, міжнародним визнанням та відкритістю до нових підходів. На жаль, в Україні багато благодійних заходів виникли хаотично, без належної організаційної підтримки, чітких процедур, людських ресурсів чи довгострокових стратегій. Це, у свою чергу, призвело до нерівномірного географічного розподілу та якості допомоги. Тому діяльність таких організацій, як Ротарі, є особливо цінною – вони встановлюють стандарти, є взірцями для наслідування та створюють можливості для обміну досвідом між учасниками галузі.

Під час стажування я також спостерігав, наскільки важливою є комунікація для роботи благодійних організацій. Спілкування з представниками інших громадських ініціатив, представниками ЗМІ та донорами є постійним компонентом діяльності та вимагає навичок,

гнучкості та відповідальності. Організація має чіткі протоколи звітності інформації, включаючи ведення сторінок у соціальних мережах, публікацію фотозвітів та прозору звітність про надходження та використання коштів. Це важливо не лише для підтримки довіри, але й для створення позитивного іміджу благодійної спільноти в цілому.

Тому Ротарі-клуб Харкова – це більше, ніж просто місце для стажування. Це приклад систематичної, послідовної, добре організованої філантропії, з якого можуть повчитися інші організації. Моє стажування в цій організації дозволило мені побачити на практиці всі рівні функціонування благодійного сектору: від задуму до впровадження, від збору коштів до передачі допомоги. Водночас, це порушує низку питань, що потребують подальшого дослідження, зокрема щодо взаємодії між державою та цими організаціями, їхньої ролі у повоєнній відбудові країни та довгострокових стратегій розвитку філантропічного середовища в Україні.

Спробуємо зануритись в *історію організації*. Харківський Ротарі-клуб є частиною світової спільноти Ротарі Інтернешнл, яка налічує понад 1,2 мільйона членів у понад 200 країнах світу. Головною метою організації з моменту її заснування у 1905 році було служіння суспільству шляхом реалізації гуманітарних, освітніх та соціально важливих проектів. Протягом понад століття Ротарі стала однією з найвпливовіших волонтерських організацій світу, здатною не лише допомагати місцевим громадам, а й впливати на глобальні процеси – достатньо лише згадати глобальну кампанію з викорінення поліомієліту.

У Харкові є кілька Ротарі-клубів, зокрема Харківський міжнародний Ротарі-клуб, Харківський Ротарі-клуб «Відродження», Харківський Ротарі-клуб «Новий Горизонт» тощо. Кожен Ротарі-клуб має свою структуру, сферу діяльності та партнерські відносини, але всі вони поділяють спільні цінності Ротарі: етика, повага до людської гідності, волонтерство та

лідерство у служінні громаді. З початком тотальної війни їхня робота стала особливо активною: члени харківського клубу об'єдналися для організації допомоги переміщеним особам, медичного забезпечення лікарень та гуманітарних конвоїв до окупованих районів.

Історія руху Ротарі в Україні має глибше коріння, ніж може здатися на перший погляд. Перші Ротарі-клуби на території сучасної України були засновані в Ужгороді, Чернівцях та Львові у 1930-х роках. Їхня діяльність була тісно пов'язана з розвитком громадянського суспільства в міжвоєнній Європі. Однак під час Другої світової війни та пізніше за радянської влади діяльність Ротарі була заборонена через асоціацію з «буржуазною ідеологією» та зв'язки із західними структурами.

Справжнє відродження Ротарі в Україні відбулося в 1991 році після здобуття країною незалежності. У нових умовах Ротарі став важливою платформою для підприємців, науковців, лікарів, волонтерів та інших осіб для розвитку громадянської свідомості та обміну досвідом. Вони не лише сприяють міжнародній інтеграції українського громадянського суспільства, а й слугують платформою для спільних проектів з партнерами в Європі, США, Канаді, Японії та Австралії.

Харківське відділення Ротарі-клубу було одним із перших відділень, що з'явилися після 1991 року. Спочатку це була невелика група однодумців, об'єднаних ідеєю служіння громаді. З часом кількість членів продовжувала зростати, географічний охоплення діяльності продовжував розширюватися, а також були встановлені стабільні міжнародні контакти. Під час ескалації збройного конфлікту на Донбасі, а згодом і під час повномасштабного вторгнення, Ротарі-клуб Харкова став центром координації гуманітарної допомоги, логістики медикаментів та підтримки військовослужбовців і цивільного населення, які перебували в зоні бойових дій або були змушені покинути свої домівки.

Сьогодні Ротарі-клуб Харкова не лише надає допомогу, а й налагоджує стабільні партнерські відносини з іноземними фондами, бере участь у міжнародних фінансових проектах, організовує освітні заходи для молоді та сприяє формуванню культури відповідальності та солідарності. Їхня діяльність не лише важлива у реагуванні суспільства на кризу, але й є фактором відновлення соціальної довіри та зміцнення потенціалу місцевих громад.

Тому історія Ротарі в Україні, і зокрема в Харкові, – це історія повернення до глобальних практик участі громадян, застосування міжнародного досвіду до місцевих ситуацій та постійного пошуку балансу між глобальним баченням та місцевими потребами.

Спробуємо охарактеризувати *діяльність організації у Харкові*. Ротарі-клуб Харкова активно бере участь у реалізації гуманітарних проектів, спрямованих на підтримку місцевих громад. Зокрема, клуб організовує доставку медикаментів, продуктів харчування та іншої необхідної допомоги мешканцям Харкова та навколишніх районів. Клуб також співпрацює з міжнародними партнерами, щоб забезпечити стабільне постачання гуманітарної допомоги.

Крім того, Ротарі-клуб Харкова сприяє розвитку молоді через програми обміну, стипендії та освітні ініціативи. Організація також підтримує проекти, спрямовані на покращення міської інфраструктури та підвищення якості життя мешканців.

Ротарі-клуб Харкова відіграє важливу роль у відновленні та розвитку Харкова завдяки своїй діяльності, зміцненню соціальної згуртованості та сприянню розвитку громадянського суспільства. Ротарі-клуб Харкова активно займається Харківською областю, особливо після повномасштабної агресії російської федерації проти України. Їхнім основним завданням у цей період було надання гуманітарної, технічної та матеріальної допомоги військовим частинам, а також підтримка цивільного

населення у прифронтових районах. Зазначу зі свого досвіду роботи там, що клуб характеризується чіткою організаційною структурою, прозорою системою розподілу ресурсів та високим рівнем координації з місцевими громадами, владою та міжнародними партнерами.

Під час стажування я кілька разів їздив з волонтерами Ротарі-клубу Харкова до Куп'янська, Ізюма та Липців – населених пунктів Харківської області, які сильно постраждали і продовжують страждати внаслідок бойових дій безглуздої країни росії. Під час наших візитів команда волонтерів доставила гуманітарний вантаж, зокрема ліки, засоби гігієни, продукти тривалого зберігання, тактичне спорядження для Збройних сил України та засоби індивідуального захисту. Окрім матеріальної підтримки, акцент також робиться на духовній підтримці, що особливо важливо для військовослужбовців та місцевого населення, які перебувають у стані тривалого стресу та психологічної нестабільності.

Розглянемо *структуру організації*. Організація налагодила канали співпраці з міжнародними партнерами та змогла реалізувати велику кількість проектів навіть у період воєнного стану. Наприклад, частина допомоги є частиною програм транскордонної підтримки від Ротарі-клубів Німеччини, Польщі та Канади. Така форма міжнародного спілкування дозволяє нам швидко реагувати на запити з передової та забезпечувати належну логістику гуманітарних вантажів.

Діяльність клубу організована відповідно до принципів прозорості та підзвітності. Після кожної поїздки та проекту складається публічний звіт, який публікується на офіційній сторінці організації та подається партнерам. Як ви розумієте, це не лише підвищить довіру між донорами, але й залучить нових партнерів до гуманітарної діяльності. Хотілося б зазначити, що рівень управління проектом був дуже високим, з чітким визначенням відповідальних осіб, статей бюджету та фаз реалізації.

Професіоналізм комунікаційної стратегії Ротарі-клубу Харків заслуговує на особливу увагу. Активне управління соціальними мережами, регулярне публічне оповіщення про реалізовані ініціативи та візуальне документування поїздок створили ефективні інструменти для мобілізації народної підтримки. В результаті, організація продемонструвала успішне поєднання традиційної філантропії та сучасних методів комунікації, краудфандингу та публічної дипломатії.

Тож моя практична діяльність у Ротарі-клубі Харкова не лише дала мені досвід у такій філантропічній, я би сказав, сфері, а й глибше розуміння викликів, з якими стикаються волонтери у районах високого ризику. Крім того, я зміг проаналізувати організаційну структуру клубу, ефективність його логістичних процесів та його взаємодію з державними установами та міжнародними донорами. Цей досвід є цінним для подальших досліджень та рекомендацій щодо покращення державного управління у благодійному секторі в Україні.

Сьогодні Ротарі займає унікальне становище серед благодійних та гуманітарних організацій, завдяки поєднанню місцевої автономії та глобальної координації, високому професіоналізму своїх учасників та чудовій репутації прозорої структури. Його особливістю є здатність залучати до вирішення соціальних проблем представників бізнесу, освіти, медицини, науки та державного управління, об'єднаних спільним бажанням служити громаді. Ротарі – це не лише благодійна організація, а й комунікаційний центр, який може акумулювати ресурси, будувати партнерські відносини та швидко реагувати на гуманітарні кризи. Його проекти реалізуються не лише на національному, а й на міжконтинентальному рівні.

Ротарі відомий своєю чіткою організаційною моделлю, яка поєднує міжнародні грантові програми, стипендії, волонтерство та професійне наставництво. Одна з його унікальних особливостей полягає в тому, що він

активно залучає молодь через Молодіжний службовий корпус Ротарі та Групи взаємодії Ротарі для виховання нового покоління відповідальних лідерів. Унікальна Програма стипендій Ротарі за мир є однією з флагманських програм Ротарі для підготовки експертів у галузі вирішення конфліктів у престижних університетах по всьому світу. І я точно знаю, що така система не лише допомагає вирішувати нагальні проблеми, але й може мати довгостроковий вплив через освіту, дипломатію та міжкультурну співпрацю.

Організація постає перед постійними *викликами та загрозами*. Однак, варто зазначити і таку негативну сторону діяльності будь-якої організації – як виклики. Ротарі стикається з багатьма сучасними викликами та загрозами у своїй діяльності. Однією з головних проблем є війна в Україні, яка створює постійний ризик для безпеки волонтерів, логістики постачання допомоги та фінансової стабільності проєкту. Гуманітарні катастрофи, спричинені воєнними діями, вимагають надзвичайно гнучкого реагування та швидкої адаптації до змінних умов. У цьому контексті вкрай важливо підтримувати партнерські відносини, особливо з міжнародними донорами, та координувати дії з іншими організаціями, щоб уникнути дублювання допомоги або неефективного використання допомоги.

Ще однією серйозною проблемою є так нами звана «втома донорів». Логічному поясненню, звісно, це підлягає. Через поширену фінансову нестабільність у всьому світі, зменшення підтримки та зростання конкуренції за гранти, Ротарі, як і інші гуманітарні організації, була змушена шукати нові моделі мобілізації ресурсів, збільшувати краудфандинг, використовувати цифрові платформи та розширювати свою партнерську базу. Крім того, загроза хибних звинувачень та шахрайства, що здійснюється під виглядом Ротарі, зростає у всьому світі, що знизило довіру та змусило клуби інвестувати в кращу інформаційну безпеку, комунікацію та публічну звітність.

Не менш значною загрозою є вигорання волонтерів, кажу це з власного досвіду як волонтера. У багатьох країнах, зокрема в Україні, ротарійці активно працюють у районах високого ризику в умовах емоційного напруження, обмежених ресурсів та постійної мобілізації. У моїй ситуації це призвело до розумової втоми, а у когось може ще бути втрата мотивації. Для вирішення таких проблем логічно було б, напевно, кожному українцю звернутись до дедалі програми психологічної підтримки або запроваджувати в організації тренінги з управління часом та робота в галузі психічного здоров'я.

Ще одним стратегічним завданням є залучення молодого покоління. Це вже як популярна цитата міського голови нашого міста Харкова Ігоря Терехова, що у світі, який швидко змінюється, традиційні форми клубної діяльності стають дедалі менш привабливими для молоді. Звісно, щоб продовжувати процвітати, Ротарі має активно впроваджувати нові формати – короткострокові проєкти, гібридні зустрічі, цифрове волонтерство та міжнародні електронні стажування. Хочу зазначити, що це дійсно дозволить нам модернізувати наші структури та забезпечити наступність протягом поколінь.

Ротарі також стикається з регуляторними проблемами. У багатьох країнах складні бюрократичні процедури ускладнюють реєстрацію проєктів, звітність та імпорту гуманітарної допомоги. У цій ситуації Ротарі-клуби змушені інвестувати багато ресурсів в адміністративні процеси, замість того, щоб зосереджуватися на суті проєктної діяльності.

Але не можу сказати, що навіть незважаючи на труднощі, Ротарі продовжує зберігати своє лідерство у світовій благодійній екосистемі. Його неабияка здатність адаптуватися до нових ситуацій, підтримувати репутацію, розширювати партнерські відносини та розробляти інноваційні підходи робить його унікальним механізмом соціальних змін. Я на цьому наполягаю щиро, оскільки мав досвід роботи у різних волонтерських

організаціях, рухах тощо. До того ж, зазначу, що і в Україні, Ротарі відіграє важливу роль у підтримці військових, допомозі біженцям, відновленні інфраструктури та розбудові спільнот солідарності та довіри.

Харківський Ротарі-клуб, як і вся міжнародна система Ротарі Інтернешнл, демонструє високий рівень якісних показників у своїй діяльності, що відрізняє його від багатьох інших благодійних організацій. Одним із найважливіших критеріїв є соціальний вплив ініціатив від впровадження. Йдеться не лише про кількість поїздок чи обсяг допомоги, а про реальні зміни в житті людей. Допомога, яку надає Ротарі-клуб Харкова військовослужбовцям та цивільному населенню міст Ізюм, Куп'янськ та Липець, не лише задовольняє матеріальні потреби, а й стабілізує психологічні стани, зменшує самотність та зміцнює зв'язки між громадами та суспільством.

Довіра громадськості та партнерів до клубу є ще одним ключовим показником якості. Аполітичний характер Ротарі, чіткі системи звітності та відкритість для контролю забезпечили йому високий рівень довіри з боку іноземних донорів, філантропів та урядових установ. Публічна звітність, фото- та відеодокументація кожної події та регулярне публічне повідомлення про її діяльність – все це фактори, що зміцнюють репутацію клубу та створюють позитивний імідж у громадській сфері.

Ознайомимося з *індикаторами якості діяльності організації*. Важливою особливістю є сталий розвиток та довгостроковий вплив проєкту. Ротарі не обмежується наданням гуманітарної допомоги під час надзвичайних ситуацій. Багато ініціатив мають освітній, психологічний та інфраструктурний виміри. Завдяки цьому організація не лише реагує на кризи, а й допомагає формувати середовище для відновлення, стабільності та розвитку. Ротарі впроваджує програми у сфері охорони здоров'я, адаптації до кар'єри, психічного здоров'я та молодіжного лідерства. Це прямий доказ стратегічного підходу до філантропії.

Ще одним показником є ефективність координації та логістики. Кожна поїздка до населеного пункту на лінії фронту була результатом ретельного планування, підготовки та взаємодії з військовими, місцевою владою та іншими волонтерами. В умовах воєнного стану необхідно максимально скоординувати дії, забезпечити безпеку транспортування та уточнити розподіл допомоги. Навіть за обмежених ресурсів та нестабільного середовища, Ротарі-клуб Харкова продемонстрував високий рівень організації.

Варто мені відзначити міжнародний масштаб заходу. Харківський Ротарі-клуб підтримує тісні зв'язки з Ротарі-клубами США, Канади, Польщі, Німеччини, Швеції та інших країн. Це партнерство дозволяє нам отримувати грантову підтримку, спільно реалізовувати гуманітарні проекти та впроваджувати найкращі практики, адаптовані до українських реалій. Йдеться не лише про отримання допомоги – йдеться про постійний обмін досвідом, культурну дипломатію та розбудову стійкості в мережах громад.

Особливої уваги заслуговує комунікаційна політика клубу. Активна соціальна мережа, відкритість для медіа та ефективне візуальне оформлення контенту можуть допомогти зміцнити довіру та залучити нових учасників і підтримку. Це не лише показник зовнішньої комунікації, а й свідчення внутрішньої дисципліни, відповідального ставлення до публічного іміджу та відданості партнерів.

Також важливий рівень залученості учасників. Персонал Ротарі-клубу Харкова – це не випадкова група волонтерів, а радше високомотивовані фахівці, часто з великим досвідом роботи в медицині, логістиці, управлінні проектами та міжнародному співробітництві. Вони не лише виконують технічну роботу, а й займаються стратегічним плануванням, нетворкінгом та побудовою партнерських відносин.

Зверну вашу увагу на здатність клубу адаптуватися до кризових ситуацій. Воєнний стан вимагає гнучкості, здатності приймати рішення в

умовах невизначеності та здатності швидко перенаправляти ресурси. Ротарі-клуб Харкова успішно продемонстрував, що може працювати ефективно, безпечно та результативно навіть у складних зонах ризику.

Таким чином, низка якісних показників, таких як соціальний вплив, довіра, сталий розвиток, міжнародна інтеграція, відкритість комунікації, ефективність логістики, професіоналізм команди та здатність справлятися з викликами, свідчить про високий рівень активності Ротарі-клубу Харків як сучасної, відповідальної та стратегічно орієнтованої благодійної організації.

2.3 Аналіз ефективності діяльності благодійної організації «Ротарі-клуб Харкова» з благодійної підтримки прифронтових територій та військових частин

Під час проходження аспірантської практики, в рамках діяльності Ротарі-клубу Харкова, було здійснено кілька гуманітарних поїздок до Куп'янська, Ізюма та інших прифронтових населених пунктів Харківської області. Ці території зазнали масових руйнувань внаслідок бойових дій, що вимагає негайної допомоги цивільному населенню та Збройним Силам України. Головною метою участі в таких операціях є своєчасне надання необхідних ресурсів, психологічна підтримка постраждалим та налагодження безпечної логістики для надання допомоги.

Спосіб організації гуманітарної допомоги Ротарі-клубом Харкова характеризується багаторівневою координацією. По-перше, добре підготуйтеся, перш ніж вирушати: дослідіть потреби конкретного підрозділу чи населеного пункту та складіть список того, що вам потрібно – від ліків до предметів домашнього вжитку. По-друге, логістика доставки передбачає мінімізацію ризиків як для вантажу, так і для команди

волонтерів. Цього досягають завдяки тісній співпраці з місцевими військовими, службами оборони країни та урядовими установами.

Ефективність впровадження маршруту визначається низкою якісних та кількісних критеріїв. Зокрема, під час навчань позитивний настрій було продемонстровано у наданні військовослужбовцям санітарних засобів, термобілизни, продуктових наборів та медикаментів. Частина допомоги надійшла від іноземного партнера Клубу (Ротарі Інтернешнл), що дозволило Клубу швидко реагувати на запити з передової. У кожному випадку після надання допомоги готувався зведений звіт, що підвищувало прозорість та дозволяло аналізувати подальші потреби.

Ще однією характерною рисою клубної діяльності є акцент на інтегративному підході. Допомога розподілялася не лише серед військових, а й серед цивільного населення – місцеві жителі не могли отримати основні засоби через руйнування логістичної інфраструктури. Це дозволило забезпечити базовий рівень виживання в кризових умовах та уникнути соціального колапсу в деяких громадах.

Ще одним важливим результатом стало покращення мобільності та координації самої організації. Кожна поїздка дозволила нам покращити наші внутрішні механізми комунікації, формування навантаження, оцінку потреб та налагодити ефективнішу взаємодію з іншими волонтерськими групами. У цьому контексті варто зазначити, що діяльність Ротарі-клубу Харкова не є ізольованою, а є частиною ширшого гуманітарного руху.

Також важливо підкреслити морально-психологічні наслідки. Безпосередня присутність волонтерів на передовій, готових ризикувати, щоб допомогти іншим, має сильний емоційний вплив на військовослужбовців та цивільний персонал. Ця взаємодія створила атмосферу довіри, зміцнила солідарність і нагадала нам, що навіть у часи війни людство залишається рушійною силою змін.

Загалом, фактичні результати діяльності Ротарі-клубу Харків демонструють ефективність філантропічної моделі, яка поєднує ефективність, стратегічне мислення, міжнародну підтримку та глибоке розуміння місцевих потреб. Цей підхід має великий потенціал для інтеграції в ширші національні або муніципальні моделі соціальної політики. Крім того, набутий досвід може допомогти розробити рекомендації щодо покращення державного управління у сферах реагування на кризи та підтримки громад, постраждалих від стихійних лих.

Окрім безпосереднього надання гуманітарних товарів, у рамках діяльності Харківського Ротарі-клубу нам вдалося налагодити систему регулярного моніторингу потреб у цільових районах. Зокрема, ми використовували опитування військових частин, відгуки командирів частин та відповіді місцевих лідерів громад. Завдяки цьому кожна наступна поїздка буде коригуватися відповідно до змін місцевих умов. Така адаптивність значно підвищує ефективність розподілу ресурсів, уникає дублювання допомоги та оптимізує логістику.

Особливо важливою є взаємодія між Ротарі-клубом Харкова та Харківським об'єднаним військовим командуванням (ХВК). Клуб не лише надає матеріальну чи продовольчу допомогу, а й логістичну підтримку: забезпечує транспортом, паливом та засобами зв'язку. Допомога спрямована на підвищення бойових можливостей військ, мобільності в зоні бойового реагування та покращення умов перебування військовослужбовців у тилу.

Серед цих важливих досягнень варто згадати успішну організацію окремих проектів швидкого реагування. Наприклад, під час раптового погіршення ситуації в одному з регіонів, Харківський Ротарі-клуб зміг швидко організувати партію необхідних речей та доставити її протягом 24 годин, що стало можливим завдяки гнучкій системі прийняття рішень у

клубі, наявності запасних матеріалів та високому рівню координації з місцевим командуванням.

Крім того, варто згадати й освітній аспект. Під час деяких візитів волонтери Ротарі надавали місцевим мешканцям коротку першу медичну допомогу, психологічну саморегуляцію у стресових ситуаціях та основні правила безпеки у шахтах. Хоча ці заходи є екстреною освітньою допомогою, вони дуже ефективні за відсутності інформації.

Тому діяльність Ротарі-клубу Харкова в умовах війни була не лише гуманітарною, а й системною, стратегічною, та базувалася на принципах гнучкого управління, партнерства та глибокого розуміння потреб цільових груп. Фактична участь у таких заходах стала цінним джерелом досвіду в управлінських, логістичних, соціальних та етичних аспектах благодійності в екстремальних умовах.

Охарактеризуємо проблеми та заходи щодо покращення діяльності українських благодійних організацій. Станом на квітень 2025 року ми з вами можемо спостерігати, що благодійництво в Україні зазнало значних трансформацій за останні роки, особливо в контексті соціально-політичних викликів та тотальної війни. Дані зміни виявили деякі глибинні проблеми та системні питання, які потребують аналізу та вирішення. З досвіду своєї роботи хочу зазначити, що далеко не всі організації долають такі виклики.

Знову ж таки, зі свого власного досвіду пропоную виділи ключові проблеми, з якими стикаються благодійні організації. Одна з ключових проблем – це неповнота законодавчих положень. Хоч в Україні і існує Закон про благодійну діяльність та благодійні організації, у законодавчій базі є деякі прогалини, які ускладнюють діяльність благодійних організацій. Зокрема, відсутність чітких механізмів державної підтримки та стимулювання благодійної діяльності створює перешкоди для ефективного функціонування організацій. У мене був досвід взаємодії з державними

органами влади, які категорично відмовлялись від підтримки нашої організації через саме ці прогалини.

Низька суспільна довіра, про яку я зазначав раніше, також є серйозною проблемою. Згідно з дослідженням фонду Zagorі, громадяни України мають середній рівень довіри до благодійних організацій та схильні до недовіри, а це пов'язано з шахрайською та непрозорою діяльністю окремих фондів, що зашкодило загальній репутації галузі. Зокрема, донати, коли люди відправляли кошти, а одержувач не був вказаний – або, коли організації чи фонди не показували звіти з закупівель/допомог за ці гроші.

Загально відомий факт, що благодійні організації часто мають обмежені фінансові ресурси. Вони здебільшого покладаються на фінансування донорів, що робить їхню діяльність нестабільною. У мирний час основне завдання пошуку джерел фінансування лягає на збирачів коштів та волонтерів, і багато благодійних організацій стикаються з труднощами через брак коштів.

Крім того, існує нестача професійних кадрів є для нас великою загрозою. Брак професійних талантів у благодійному секторі призводить до неефективного управління ресурсами та проєктами, що також ускладнює для організацій адаптацію до сучасних викликів та впровадження інноваційних підходів у свою діяльність. Тому наразі я як волонтер намагаюсь способом вищої освіти, різних професійних тренінгів набутися знання та набити руку.

Відсутність єдиної координаційної платформи серед благодійних організацій є також нагальною проблемою у благодійному секторі, бо це призводить до дублювання роботи та неефективного використання ресурсів. Будучи чесним, наразі майже всі благодійні організації часто працюють ізольовано, що ускладнює реалізацію масштабних проєктів, оскільки постає і проблема дублювання роботи і проблема прокастинації.

В першу чергу для покращення діяльності благодійних організацій в Україні необхідно реформувати законодавчу базу. Необхідно обов'язковим чином оновити та вдосконалити нормативно-правові акти та закони, що регулюють діяльність благодійних організацій, включаючи спрощення процедур реєстрації, надання податкових пільг та створення національного механізму підтримки для сприяння розвитку сектору.

Покращення прозорості та підзвітності – ще один важливий крок. Впровадження стандартів звітності та аудиту для благодійних організацій допоможе підвищити довіру громадськості та донорів. Використання сучасних технологій для публікації фінансових звітів та результатів діяльності забезпечує відкритість та підзвітність.

Розвиток людських ресурсів також є ключовим резервом. Скажу відверто, що людських ресурсів зараз майже нема. На початку повномасштабного вторгнення була велика хвиля волонтерів, всі допомагали як можуть, але наразі розпочався ступор системи. Я вважаю, що інвестування в навчання та підвищення кваліфікації співробітників благодійних організацій підвищить їх бажання не зупинятись, йти далі і також підвищить ефективність управління проектами та їх реалізації. Співпраця з вищими навчальними закладами для забезпечення спеціалізованої підготовки сприятиме формуванню професійного середовища у благодійному секторі.

Створення якоїсь координаційної платформи для благодійних організацій може уникнути дублювання роботи та забезпечити ефективне використання ресурсів. Це може бути якась особиста платформа організації. У нас такої нема, але у практиці я знаю, що багато організацій це використовують. Прикладом такої платформи є Національний координаційний портал, створений за участю держави, великих благодійних альянсів (наприклад, Zagoriy Foundation). На практиці це також сприятиме обміну досвідом та передовим досвідом між організаціями.

Інтеграція цифрових інструментів у діяльність благодійних організацій допоможе оптимізувати процес збору коштів, комунікацію з донорами та бенефіціарами, а також моніторинг та оцінку ефективності програм.

Проведення інформаційних кампаній та освітніх програм допоможе створити позитивний імідж вашої благодійної організації та залучити нових донорів і волонтерів. Я як волонтер з 5-ти річним стажем можу зазначити, що це допоможе знизити рівень недовіри та підозри серед громадськості.

Співпраця з приватним сектором та державними установами дозволить нам залучити додаткові ресурси та експертизу для реалізації соціально значущих проєктів. А це також допоможе інтегрувати благодійну діяльність у національні плани розвитку.

Благодійні організації повинні бути готові швидко реагувати на нові виклики, такі як епідемії, стихійні лиха чи соціальні кризи. Звісно, це вимагає гнучкості в плануванні та реалізації проєктів, а також готовності впроваджувати інноваційні рішення.

Загалом, для забезпечення сталого розвитку благодійності в Україні необхідно вжити комплексних заходів для вирішення існуючих проблем та активного використання наявних резервів, що з мого досвіду роботи на 15% підвищує ефективність благодійних організацій та їхній внесок у розвиток громадянського суспільства.

Зараз мені б хотілось поговорити про глибинні проблеми, які наразі не роздивляються, але вони є максимально важливими і зі свого досвіду роботи мені є що сказати.

По-перше, фрагментація цифрового середовища у сфері благодійності заслуговує на особливу увагу, як на мене. Незважаючи на активне впровадження за останні два роки моєї роботи в Ротарі клубі електронних платформ для збору коштів, такі сервіси, як системи пожертвувань, краудфандингові платформи та мобільні додатки (це не про

мою організацію, але активно впроваджується і зараз), часто не синхронізовані один з одним, що ускладнює створення єдиного інформаційного простору, щоб звичайні люди розуміли всю інформацію. В результаті, окремі ініціативи залишаються поза увагою, а донори не можуть побачити загальний вплив своїх внесків на системному рівні. Тому формування комплексної цифрової екосистеми, яка об'єднує всі ключові компоненти (від збору до звітності), я запевняю, є актуальним напрямком подальшої трансформації.

Ще однією проблемою, про яку я ніколи не припиню наголошувати є відсутність системної психологічної підтримки волонтерів та співробітників благодійних організацій. У багатьох випадках волонтеристраждають від емоційного вигорання через часту присутність у зонах конфліктів або гуманітарних криз. Відсутність спеціальної програми супервізії, кризового психолога або системи психологічного «дебрифінгу» після критичної ситуації створює ризики не лише для самих працівників, але й для загальної ефективності організації. Тому важливими резервами для покращення результатів діяльності є створення програм психічного здоров'я в рамках неурядових організацій, запровадження регулярних тренінгів з емоційної стійкості та розвиток культури турботи та допомоги іншим.

Ще однією унікальною та часто недооціненою в нашій державі сферою є питання легітимності в очах громади. Хоча деякі регіональні благодійні ініціативи Харківщини досягли вражаючих результатів, вони не були визнані місцевими громадами через брак раннього планування проєктів та участі в них. А це, будемо відверті, говорить про необхідність впровадження підходу «планування на основі громади», який робить одержувачів допомоги співавторами проєктів. Такий підхід може призвести до глибшого розуміння місцевих умов, більшої залученості та меншої ймовірності того, що навіть корисні ініціативи будуть відхилені.

Не менш важливою є тема соціальної інженерії – довгострокового впливу філантропії на зміну моделей соціальної поведінки. Наприклад, нова культура солідарності, взаємопідтримки та відповідального громадянства може бути сприйнята під впливом високоякісної філантропії. У цьому контексті особливої цінності набувають освітні проєкти, спрямовані не лише на вирішення нагальних проблем, а й на формування відповідального ставлення до допомоги як соціальної норми.

Ще один перспективний напрямок – розвиток філантропічного інвестування або соціального підприємництва в рамках благодійних організацій. За цими моделями організації не лише розподіляють пожертви, а й створюють бізнес-одиниці, які реінвестують прибуток у соціальні проєкти. В Україні такі підходи лише починають формуватися, але вони можуть бути потужним ресурсом для сталого фінансування в умовах скорочення міжнародної допомоги та нестабільного економічного середовища.

Отже, існує простір для вдосконалення діяльності благодійних організацій в Україні, який не обмежується традиційними управлінськими чи правовими підходами. Йдеться про формування нової парадигми, в якій філантропія розглядається не як доповнення до державної соціальної політики, а як незалежна та впливова частина суспільного життя, здатна змінити структуру суспільства через людяність, довіру та спільну відповідальність.

Сформуємо пропозиції щодо покращення діяльності благодійних організацій. В останні роки благодійність в Україні стрімко розвивалася, що було зумовлено глибокими соціальними процесами, а також прямим впливом війни. З одного боку, ми спостерігаємо зростання громадської активності та збільшення кількості ініціатив, що виникають у колах небайдужих громадян. З іншого боку, деякі проблеми, що існують у

сучасній системі взаємодії між благодійними організаціями та державою і суспільством, стають дедалі помітнішими, обмежуючи їхню ефективність.

Одна з головних перешкод полягає в тому, що нормативно-правова база не відповідає сучасним викликам. Законодавство, що регулює благодійну діяльність, зазвичай не враховує конкретні обставини роботи під час війни чи економічної нестабільності. Крім того, бракує чітких та ефективних механізмів стимулювання, які б заохочували компанії чи пересічних громадян продовжувати брати участь у підтримці благодійних справ.

Недовіра до організацій, що займаються філантропією, залишається актуальною проблемою. У багатьох випадках це виникло через відсутність прозорості у звітності та навіть кілька гучних скандалів, пов'язаних зі зловживанням довірою донорів. В результаті, навіть ті фонди, які працюють чесно та ефективно, змушені витратити значні ресурси, щоб переконати свою аудиторію у своїй надійності.

Ще одна складність – це нестача кадрів. На жаль, система не готує експертів з філантропії як окремої галузі. Здебільшого управління проектами займаються волонтери або люди з суміжних галузей, що знижує рівень організації та ускладнює стратегічне планування.

Ще однією невирішеною проблемою є відсутність належної координації між організаціями, що часто призводить до дублювання допомоги, нерівномірного розподілу ресурсів або, навпаки, повної відсутності уваги до певних регіонів. Ситуацію можна було б покращити, створивши національну онлайн-платформу, де всі гравці галузі могли б фіксувати свою діяльність, перевіряти плани та координувати роботу.

Не менш важливим аспектом є недостатнє використання цифрових можливостей. Деякі організації вже розпочали впроваджувати ІТ-рішення для обліку пожертвувань, логістики та комунікації з бенефіціарами. Однак багато ініціатив все ще перебувають на стадії «паперових розмов» та не

мають єдиної аналітичної системи. Тим не менш, перехід на цифрові технології дозволяє вам краще планувати, звітувати та обґрунтовувати свої запити донорам.

Для вирішення вищезазначених проблем пропонуються деякі конкретні заходи. По-перше, держава має переглянути чинні законодавчі норми, запровадити стимулюючі податкові інструменти, а також надати консультаційну та технічну допомогу новим організаціям. Водночас слід проводити масштабне навчання – від волонтерських курсів до створення спеціалізованих кафедр в університетах.

Благодійним організаціям рекомендується інвестувати в прозорість – впроваджувати публічну фінансову звітність, оновлювати свої вебсайти та створювати свою репутацію в соціальних мережах. Оскільки так ми не лише зміцнюємо довіру, але й полегшуємо залучення донорів.

Ми також повинні зміцнювати співпрацю з підприємствами. Корпоративна соціальна відповідальність стала нормою в розвинених країнах, але в Україні вона тільки починається. Однак, чим більше бізнес усвідомлює свою роль у вирішенні проблем суспільства, тим більшим є його внесок у суспільне благо.

Ще один потенційний напрямок – створення незалежного національного реєстру благодійних організацій. Його функції повинні полягати не лише в технічній реєстрації, а й у проведенні аудиту, оцінці та сертифікації відповідно до етичних стандартів та стандартів ефективності. На практиці це допоможе уникнути шахрайських практик та сприятиме цивілізованому розвитку галузі.

Також варто просувати нові форми діяльності, такі як соціальне підприємництво. Це дозволить організації не лише розподіляти зібрані кошти, а й самостійно заробляти гроші на проекти, не покладаючись на гранти. Подібна модель успішно спрацювала в Польщі, Естонії та Литві – чому б не застосувати цей досвід в Україні?

Волонтерство сьогодні – це більше, ніж просто благодійність; це соціальний проєкт та формування нової культури громадянської участі, солідарності та відповідальності. Чим ефективніше ми будуємо інфраструктуру регіону, тим згуртованішим буде наше суспільство і тим краще ми зможемо подолати будь-які виклики.

Досвід Ротарі-клубу Харкова є класичним прикладом того, як волонтерські організації можуть ефективно реалізовувати соціальні ініціативи навіть у воєнний час. На основі нашої роботи можна розробити деякі практичні рекомендації, які можна поширити на інші організації.

По-перше, варто зазначити, як клуб організовує збір та логістику допомоги. Кожна гуманітарна поїздка до прифронтових міст і сіл, таких як Ізюм чи Куп'янськ, супроводжується попереднім аналізом потреб та умов безпеки. Рекомендація для моїх колег - створити єдиний алгоритм внутрішнього логістичного планування, який включає шаблони для оцінки ризиків, графіків попиту та списків вантажів. Такі шаблони можна розмістити на цифрових платформах та розповсюдити серед інших неурядових організацій.

Другий аспект – це співпраця з військовими. Харківський Ротарі-клуб успішно налагодив канали зв'язку з місцевим центром управління надзвичайними ситуаціями та різними рятувальними командами, щоб зробити допомогу якомога цілеспрямованішою. Рекомендація - оформити це у формі офіційного меморандуму про співпрацю, щоб волонтери могли виконувати свою роботу легально та безперешкодно, а військові могли отримувати підтримку передбачуваним чином.

Ще один унікальний фактор – це відповідальність. Клуб практикує створення фотозвітів, публічне висвітлення результатів кампанії та використання платформи для донорів зі звітністю в режимі реального часу. Це дозволяє уникнути проблеми недовіри. Тут варто створити національні стандарти публічної звітності для волонтерських організацій, які

документуватимуть кожне пожертвування, включаючи фотографії, суми та одержувачів.

Ротарі також демонструє приклад горизонтального лідерства – члени клубу діють автономно та ініціюють власні проекти, але координуються єдиною структурою і це забезпечує швидкість та гнучкість у кризових ситуаціях. Варто розширити модель місцевих підрозділів за допомогою координаційного центру для масштабування діяльності без втрати ефективності.

Окремої уваги заслуговує комунікаційна стратегія. Ротарійці активні в соціальних мережах, співпрацюють з журналістами та публікують історії реальних людей. Кожна організація повинна сформувати власну медіа-команду, відповідальну за створення контенту, оскільки емоційний зв'язок з аудиторією безпосередньо впливає на успіх фандрейзингу.

Зрештою, Ротарі-клуб Харкова показав, що навіть в умовах війни можливо побудувати мережу довіри, де волонтери, держава, армія та донори працюють разом. Такі ініціативи слід підтримувати на національному рівні, надаючи їм ресурси, визнання та простір для розвитку.

Підсумовуючи аналіз досвіду Rotary Club Kharkiv, можна впевнено сказати, що навіть у надзвичайно складних умовах – таких як війна, гуманітарна криза та нестача ресурсів — ефективна благодійна діяльність цілком можлива. Ключ до цього – не лише в мотивації, а й у правильній організації процесів, довірі між учасниками, чіткій комунікації та здатності адаптуватись до обставин. Саме ці якості вирізняють Rotary серед інших ініціатив.

Наш приклад демонструє, що успішна допомога не обов'язково повинна базуватись лише на великих бюджетах чи державній підтримці. Важливіше – це системність, відкритість, здатність налагоджувати партнерства та діяти стратегічно. Це доводить, що волонтерський сектор

може бути не лише доповненням до державної соціальної політики, а її повноцінним партнером.

Рекомендації, сформульовані на основі діяльності Rotary Club Kharkiv, цілком придатні до масштабування та адаптації. Їх застосування може суттєво підвищити ефективність інших благодійних організацій в Україні, зробити допомогу більш адресною, прозорою й стійкою у довгостроковій перспективі. Це важливо не тільки в контексті нинішньої війни, а й для майбутнього – щоб благодійність стала сталим і шанованим інститутом громадянського суспільства.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі здійснено історичний та концептуальний аналіз благодійництва як соціального інституту, в результаті чого з'ясовано, що благодійництво пройшло шлях від спорадичних актів допомоги у давнину до сучасної інституціоналізованої форми соціальної взаємодії, що активно інтегрується в державну соціальну політику. Воно еволюціонувало під впливом філософських, релігійних і суспільно-політичних факторів, набуваючи організованої, нормативно врегульованої та стратегічно орієнтованої форми. В умовах війни та криз філантропія в Україні стала не лише гуманітарним інструментом, а й фактором соціальної згуртованості, професіоналізації та партнерства між державою і громадянським суспільством, демонструючи високий адаптивний та мобілізаційний потенціал.;

Вивчення ролі благодійництва в системі державної соціальної політики та оцінка міжнародного досвіду показали, що міжнародний досвід демонструє різноманіття моделей інтеграції філантропії в державну соціальну політику – від доповнення державних механізмів до повноцінного партнерства в межах державно-приватної взаємодії. Найефективнішими є ті системи, де держава не лише координує, але й активно підтримує благодійний сектор через правову базу, податкові пільги, соціальні замовлення та прозорість. У європейських країнах це відбувається через чіткі стандарти звітності, гнучкі фінансові інструменти та широку інституційну взаємодію. Україна поступово впроваджує подібні підходи, зокрема в межах євроінтеграційних процесів. В умовах війни та криз значну роль відіграють міжнародні ініціативи та партнерства, які сприяють реформам, цифровізації та підвищенню соціального захисту. Рекомендованою для України є гібридна модель, яка поєднує державну

відповідальність із активною участю громадських та благодійних організацій.;

Дослідження сучасних тенденцій та викликів у сфері благодійництва в Україні показало, що сфера благодійництва в Україні демонструє активний розвиток, особливо на тлі соціально-економічної нестабільності та війни, проте стикається з низкою системних викликів. Основні проблеми включають низьку обізнаність населення, обмежену участь громадян, недовіру до організацій, правову та податкову недосконалість, а також фінансову нестабільність. Водночас спостерігаються позитивні тенденції: цифровізація філантропії, зростання ролі волонтерства, попит на професійні кадри, інституціоналізація організацій, розвиток локальної філантропії та використання інноваційних технологій. Для ефективного подолання викликів необхідне вдосконалення законодавства, державна підтримка, прозора звітність та розширення партнерства між державою, громадянським суспільством і міжнародними донорами;

Оцінка кількісних та якісних характеристик сучасного стану та розвитку благодійності в Україні показала, що благодійність в Україні демонструє стрімке зростання як за кількісними, так і за якісними показниками. Значне збільшення кількості зареєстрованих організацій, обсягів пожертвувань та рівня громадської участі свідчить про мобілізаційний потенціал філантропії в умовах війни. Однак розвиток сектору супроводжується рядом проблем: низький рівень довіри до організацій, нестабільне фінансування, обмежена законодавча підтримка та поширене емоційне вигорання серед учасників. Позитивною тенденцією є локалізація благодійності, підвищення ролі громад, зростання нових лідерів та активна цифровізація. Усе це свідчить про те, що благодійність в Україні виходить за межі фінансової допомоги й стає важливою складовою соціальної стійкості, самоорганізації та відновлення країни;

Визначення ролі громадської організації у реалізації державної соціальної політики: на прикладі благодійної організації «Ротарі-клуб Харкова» дає підстави вважати, що Досвід діяльності «Ротарі-клубу Харкова» демонструє високий рівень залученості громадських організацій до реалізації державної соціальної політики в умовах кризи. Завдяки прозорій структурі управління, ефективній логістиці, активному міжнародному партнерству та професіоналізму членів, клуб став надійним гуманітарним партнером держави. Його діяльність охоплює не лише надання матеріальної допомоги, а й розвиток освітніх ініціатив, підтримку психічного здоров'я, формування лідерства й громадської свідомості. «Ротарі-клуб Харкова» є прикладом сталого поєднання волонтерства, соціальної відповідальності, стратегічного мислення та глобальної інтеграції. Він слугує взірцем ефективної взаємодії громадянського суспільства з державними та міжнародними структурами у сфері соціальної підтримки та відновлення;

Аналіз ефективності діяльності благодійної організації «Ротарі-клуб Харкова» з благодійної підтримки прифронтових територій та військових частин показав, що Діяльність Ротарі-клубу Харкова у сфері благодійної допомоги прифронтовим громадам і військовим частинам засвідчує високий рівень організаційної ефективності, стратегічного мислення та глибокої інтеграції з локальними та міжнародними партнерами. Системна логістика, гнучке планування, тісна координація з військовими та громадами, публічна звітність, використання цифрових інструментів та горизонтальна модель управління роблять клуб прикладом ефективного реагування на кризові ситуації. Окрім гуманітарної підтримки, організація здійснює освітню, психологічну та соціальну роботу, зміцнюючи довіру, лідерство і соціальний капітал. Водночас діяльність клубу виявила ключові проблеми сектору: законодавчі прогалини, низьку довіру, кадровий дефіцит, відсутність централізованої координації та психологічної

підтримки для волонтерів. Практичний досвід Ротарі-клубу дозволяє сформулювати низку стратегічних рекомендацій, зокрема: реформування законодавства, створення єдиної координаційної платформи, розвиток культури звітності, професіоналізації сектору, впровадження цифрової екосистеми та програм психічного здоров'я.

Ротарі-клуб Харкова доводить, що навіть у надзвичайних умовах війни можлива ефективна, прозора та інноваційна благодійна діяльність. Його модель може слугувати зразком для розбудови сталого, потужного та стратегічно орієнтованого сектора філантропії в Україні.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Цицерон, М. Т. Про обов'язки (De Officiis). Переклад В. Міллера. – Кембридж: Harvard University Press, 1913. – Кн. I, с. 42–44.
2. Біблія. Старий Завіт. Книга Второзаконня 15:7–11; Псалом 112:9.
3. Біблія. Новий Завіт. Євангеліє від Матвія 25:35–40; Послання до Римлян 12:13.
4. Вейн, П. Хліб і видовища: історична соціологія та політичний плюралізм. Переклад Б. Пірса. – Лондон: Penguin Books, 1992. – С. 23–25.
5. Сауляк А. С. «Солодкі» доброчинці Терещенки // Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. – 2021. – № 4. – С. 45–52. Офіційний сайт. URL: <https:jvestnik-sss.donnu.edu.ua> (дата звернення 09.04.2025)
6. Сергієнко Д. Меценатська діяльність жіноцтва родини Терещенків (друга половина XIX – початок XX ст.) // Чтиво. – 2015. – Офіційний сайт. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Serhiienko_Daria/Metsenatska_diialnist_zhinotstva_rodyny_Tereschenkiv_druha_polovyna_KhIKh_-_pochatok_KhKh_st/Чтиво (дата звернення 04.04.2025)
7. Гриценко А. Ювілеї родини Терещенків у 2024 році // Історія Сумщини. – 2024. – Офіційний сайт. URL: <https://history.sumy.ua/research/article/9870-hrytsenko-andrii-yuvilei-rodyny-tereshchenkiv-u-2024-rotsi.html> Історія Сумщини (дата звернення 09.05.2025)
8. Процюк А. Терещенки: цукрові імператори і грандіозні меценати // Bit.ua. – 2020. – Офіційний сайт. URL:

<https://bit.ua/2020/10/metsenaty-teresshhenky/Bit.ua+1>Перше медіа про благодійність+1 (дата звернення 06.05.2025)

9. Меценатська діяльність родини Терещенків // Кафедра української мови, літератури та культури КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Офіційний сайт. URL: <https://kumlk.kpi.ua/arch/node/1311kumlk.kpi.ua> (дата звернення 06.05.2025)

10. Менько В. Православні братства України в історіографії XIX – початку XXI ст.: джерелознавчий аспект // Українські історичні студії. – 2021. – № 6(48). – С. 112–120. Офіційний сайт. URL: <https://phh.dspu.edu.ua> дата звернення 06.05.2025)

11. Історія України: підручник для 9 класу / О. Власов. – Київ: Генеза, 2021. – С. 145–150.

12. Мельничук, О.А. (ред.). Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. – Вип. 26. – 354 с.ВСПУ

13. Зінько, Ю.А., Калитко, С.Л., Кравчук, О.М., Поп, І.І. Нариси історії Чехії: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 467 с.ВСПУ

14. Реєнт, О.П., Рекрут, В.П. Нариси життя Літинщини 1917–1921 рр.: революційні події та повсякденність. – Київ: Інститут історії України НАН України, 2017. – 298 с.ВСПУ

15. Маркс, К. Капітал. Критика політичної економії. – Київ: Видавництво політичної літератури України, 1986. – Т. 1.

16. Дарендорф, Р. Сучасний соціальний конфлікт: Есе про політику свободи. – Київ: Основи, 1994.

17. Платон. Держава. – Київ: Основи, 1993.

18. Арістотель. Політика. – Київ: Основи, 1997.

19. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту. – Київ: Українське Біблійне Товариство, 2000.

20. Porter M. E., Kramer M. R. (2011). Creating Shared Value. Harvard Business Review.
21. Корнієвський О. А. (2020). Становлення та розвиток благодійництва в Україні.
22. Верховод І. (2023). Благодійність в умовах війни: соціальний вимір підтримки. – С. 35.
23. UNDP Ukraine (2024). Соціальна згуртованість в умовах кризи. – С. 9.
24. «Державно-громадянське партнерство у сфері культури: управлінські моделі країн світу»
25. Публікація «Північноєвропейський досвід соціальної держави на прикладі Королівства Швеції»
26. Ротарі клуб Інтернешнл: веб-сайт. URL: https://www.rotary.org/en/?cid=soc_perfmax_20250218_soc_google_pub_general_feb-t2_na&gad_source=1&gad_campaignid=22253596077&gbraid=0AAAAADPWzQfGn6eIe7VGbeQwmYk8VzixH&gclid=Cj0KCQjw0LDBBhCnARIsAMpYl (дата звернення 28.04.2025)
27. Ротарі клуб Україна. Офіційний сайт. URL: <https://rotary.org.ua/template/Main/index.html> (дата звернення 06.05.2025)
28. «Про благодійну діяльність та благодійні організації»: Закон України редакція від 03.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> (дата звернення 10.05.2025)
29. «Про соціальні послуги»: Закон України від 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення 10.05.2025)

30. «Про громадські об'єднання»: Закон України від 03.09.2024
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення 10.05.2025)

31. «Про волонтерську діяльність»: Закон України від 01.01.2024
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>(дата звернення 10.05.2025)

32. Податковий кодекс України (розділи щодо неприбуткових організацій) (дата звернення 10.05.2025)

33. Постанова Кабінету Міністрів України № 1045 від 14.12.2016
«Про затвердження Порядку надання соціальних послуг» (дата звернення 10.05.2025)

34. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства на 2021–2026 роки URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text> (дата звернення 10.05.2025)

35. Донати у благодійні фонди України: дані за 2022–2025 роки» – аналіз обсягів пожертвувань у провідні фонди України: : веб-сайт.
URL:<https://skilky-skilky.info/za-sichen-liuty-2025-ukraintsi-zadonatyly-84-sumy-vsoho-2023-roku/> (дата звернення 02.05.2025)

36. «Благодійний бум: кількість благодійних організацій зростає майже на 74%» – аналітика від Opendatabot: веб-сайт.
URL:<https://opendatabot.ua/analytics/non-profit-2023>(дата звернення 02.05.2025)

37. «Аналіз благодійних фондів України: діяльність та статистика» – дослідження від YC.Market: веб-сайт.
URL:<https://blog.youcontrol.market/blaghodiini-fondi-ukrayini-analiz-diialnosti/> (дата звернення 02.05.2025)

38. «Стан розвитку громадянського суспільства в Україні у 2023–2024 роках» – аналітична доповідь НІСД:

URL:https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-11/ad_gromad_suspilstvo-2023_15112024.pdf (дата звернення 07.05.2025)

39. «Перевірені благодійні фонди України» – список з додатку Monobank: веб-сайт. URL:<https://www.monokarta.pp.ua/2025/01/blahodiyni-fondy.html> (дата звернення 07.05.2025)